

NaCoBeZu – na co będę zwracać uwagę

Seria „Opisać świat”, kl.1

Rozdział 1

- potrafię określić ramy czasowe antyku
- umiem przedstawić osiągnięcia starożytnych cywilizacji
- znam treść omawianych na lekcji fragmentów „Mitologii”, „Odysei” oraz Biblii
- znam pojęcia: mit, mitologia, przypowieść – umiesz je wyjaśnić
- umiem wymienić najważniejszych bogów greckich, potrafisz wskazać ich atrybuty i domeny (tabelka, s. 12)
- znam funkcje mitów w świecie starożytnym
- wskazuję najtrafniejszy synonim wyrażenia *starożytne fundamenty* i uzasadniasz swój wybór
- umiem wyjaśnić pojęcie *fundament* w kontekście fragmentów Ewangelii
- potrafię sformułować prawdę moralną przedstawioną we fragmentach Ewangelii
- umiem omówić najważniejsze obyczaje panujące w starożytnych domach
- umiem wyjaśnić, kim była Hestia i dlaczego nie poświęcano jej osobnych świątyń
- umiem określić, na czym polegał kult larów
- potrafię przedstawić funkcję atrium
- umiem wypowiedzieć się na temat funkcji domu w życiu człowieka
- umiem sporządzić notatkę dotyczącą kultu larów i penatów w antycznym Rzymie
- umiem wytłumaczyć pojęcie *ognisko domowe* w różnych kontekstach
- umiem sporządzić plan wydarzeń fragmentu „Odysei”
- znam pojęcia: narrator, narracja, narrator konkretny, narrator abstrakcyjny, narracja pierwszoosobowa, narracja trzecioosobowa – potrafisz podać cechy narratorów oraz narracji
- znam elementy świata przedstawionego
- umiem opisać zasady gościnności obowiązujące w starożytnej Grecji na podstawie fragmentów *Odysei*
- umiem wypowiedzieć się na temat bohaterów przedstawionych we fragmentach eposu Homera
- umiem wyjaśnić, na czym polegał podstęp Odysa
- wskazuję cytaty potwierdzające, że Odyszeusz to najprzebieglejszy król grecki
- potrafię przekształcić fragmenty tekstu na język współczesny
- znam najważniejsze informacje na temat Partenonu
- umiem przedstawić patronkę świątyni
- znam terminologię w omawianiu kompozycji budowli
- umiem wyjaśnić, na czym polega harmonia na przykładzie Partenonu
- umiem sporządzić mapę myśli zawierającą najważniejsze informacje na temat Partenonu
- umiem wymienić inne przygody Odysa opisane przez Homera w *Odysei*
- umiem stworzyć mapę podróży Odysa
- znam mit o wojnie trojańskiej
- umiem porównać motyw oślepienia Polifema przez Odysa w tekście literackim i rzeźbie
- umiem wymienić etapy tworzenia notatki
- umiem sporządzić notatkę na dowolny temat według wskazówek zamieszczonych w podręczniku
- potrafię zastosować skróty przydatne do tworzenia notatki
- umiem przekształcić tekst ciągły w notatkę
- umiem zredagować notatkę z przeczytanej ostatnio lektury
- znam treść wiersza „Zapach szczęścia”
- umiem określić, kim jest osoba mówiąca w wierszu i do kogo się zwraca
- umiem wyjaśnić, który okres z życia człowieka przedstawia podmiot mówiący
- umiem powiedzieć, jak dom postrzega osoba mówiąca w wierszu
- wiem, jak nazywa się osoba mówiąca w wierszu
- umiem wskazać, czym jest szczęście dla podmiotu mówiącego
- umiem wskazać w wierszu fragmenty oddziałujące na zmysły

- umiem zinterpretować tytuł wiersza
- znam tematykę fragmentów reportażu Ryszarda Kapuścińskiego
- potrafię odpowiedzieć na pytania dotyczące tekstu
- wiem, że omawiany tekst ma cechy reportażu, umiesz to uzasadnić, podać cechy reportażu
- potrafię utworzyć nazwy zawodów męskiego i damskiego od rzeczownika *reportaż*, a następnie stosuje je w zdaniu
- wiem, na czym polega związek znaczenia słowa *heban* z treścią fragmentów książki Kapuścińskiego
- umiem scharakteryzować styl, jakim zostały napisane przytoczone fragmenty *Hebanu*
- znam treść fragmentu Tolkiena
- umiem określić, jaki typ narracji występuje w utworze Tolkiena
- umiem zidentyfikować narratora na podstawie analizy form czasowników zastosowanych w przytoczonych fragmentach książki
- umiem omówić świat przedstawiony fragmentów powieści
- znam bohaterów występujących we fragmentach książki, ich decyzje i motywacje
- wiem, że podany fragment należy do literatury fantastycznej, potrafisz wskazać cechy świadczące o tym
- znam znaczenie frazeologizmu: *strzyc uszami* i stosujesz ten związek w zdaniu
- umiem zredagować pytania do rozmowy z Frodem
- omawiam znane ci teksty kultury należące do fantastyki (literatura, film, komiks)
- potrafię zaprezentować sylwetkę Ełgara Kereta na podstawie fragmentu wywiadu
- umiem odpowiedzieć na pytania dotyczące treści wywiadu (znasz jego treść)
- umiem wyjaśnić, jak można rozumieć sen Kereta
- podaję znaczenie frazeologizmu *otwarty człowiek*
- znam i umiem wyjaśnić pojęcia, które pojawiły się w rozdziale 1: starożytność, bogowie i herosi, antyczne eposy, Stary i Nowy Testament, przypowieść, mit, narrator, narracja pierwszoosobowa, narracja, trzecioosobowa, podmiot literacki, adresat liryczny, świat przedstawiony, metafora, dziennik, reportaż, wywiad, komunikacja językowa, znaki niewerbalne, czasownik osobowy, czasownik nieosobowy, aspekt

Rozdział 2:

- potrafię scharakteryzować epokę średniowiecza: ramy czasowe, wzorce osobowe, myśl średniowiecza, podstawa światopoglądu ludzi średniowiecza, style w architekturze (styl gotycki i jego cechy na przykładach), cechy budowli średniowiecznych (wyjaśnienie, dlaczego średniowieczne budowle sakralne były wysokie i strzeliste)
- znam treść omawianych fragmentów Ewangelii
- umiem opisać osoby biorące udział w wydarzeniach
- potrafię odpowiedzieć na pytania dotyczące treści omawianych fragmentów
- umiem sformułować przesłanie przypowieści
- zabieram głos w dyskusji
- umiem podać przykłady z innych tekstów kultury poruszających kwestię miłosierdzia
- umiem wymienić i scharakteryzować najpopularniejsze wzorce osobowe epoki
- potrafię wyjaśnić, który ze średniowiecznych wzorców osobowych jest do dzisiaj aktualny
- umiem wyjaśnić, co oznacza określenie *wzorec osobowy* na podstawie tekstu i dostępnych źródeł wiedzy
- znam treść fragmentów „Kroniki” Jana z Czarnkowa
- potrafię odpowiedzieć na pytania dotyczące treści omawianych fragmentów „Kroniki”
- umiem zaprezentować sylwetkę władcy wylaniającą się z fragmentu, wskazujesz najważniejsze dokonania Kazimierza Wielkiego opisane we fragmentach kroniki
- potrafię podać cechy idealnego władcy
- umiem wyjaśnić, dlaczego autor porównał Kazimierza Wielkiego do biblijnego króla i jaki cel dzięki temu porównaniu osiągnął
- umiem odnaleźć w dowolnych źródłach informacje na temat wybranego króla Polski i prezentuje jego sylwetkę
- umiem uzupełnić wiadomości dotyczące cech idealnego władcy o informacje uzyskane z analizy portretu Kazimierza Wielkiego
- znam treść omawianych fragmentów „Pieśni o Rolandzie”
- potrafię zaprezentować sylwetkę głównego bohatera, wymienić wartości ważne dla Rolanda, omówić przygotowanie Rolanda do śmierci
- umiem opisać pozostałych bohaterów pojawiających się we fragmencie
- umiem przedstawić swoją opinię na temat postawy Rolanda
- umiem podać synonimy wyrazu *bohaterski* i użyć ich w zdaniu
- umiem podać przykłady związków frazeologicznych lub przysłów z wyrazami *rękawica*, *miecz*
- umiem wskazać nierealistyczne elementy pojawiające się we fragmentach i określić ich funkcję
- umiem podjąć dyskusję dotyczącą możliwości funkcjonowania kodeksu rycerskiego współcześnie
- przygotowuję wystąpienie na temat kodeksu rycerskiego na podstawie dowolnie wybranych źródeł
- potrafię zaprezentować sylwetki bohaterów z filmów, książek i komiksów fantasy, wzorowane na średniowiecznych rycerzach
- umiem porównać Rolanda z superbohaterami funkcjonującymi we współczesnej kulturze popularnej
- dokonuję analizy średniowiecznego sposobu ukazania rycerza na rycinie
- znam treść zamieszczonego fragmentu *Kwiatków św. Franciszka z Asyżu*, streszczasz ten fragment
- potrafię odpowiedzieć na pytania dotyczące tych fragmentów
- potrafię wskazać właściwe fragmenty tekstu
- umiem wypisać z tekstu zwroty charakterystyczne dla języka biblijnego i wyjaśnić ich znaczenie
- analizuję średniowieczny sposób ukazania świętego na fresku
- umiem wskazać elementy, jakie powinien zawierać opis przedmiotu, postaci, krajobrazu
- umiem posłużyć się odpowiednim słownictwem, sporządzając opis przedmiotu, postaci, krajobrazu
- porządkuję informacje, aby utworzyć opisu przedmiotu
- potrafię używać synonimów, antonimów
- umiem sporządzić opis krajobrazu, opis fikcyjnego krajobrazu
- znam informacje o Wisławie Szymborskiej
- znam treść wiersza „Radość pisania”
- umiem wypowiedzieć się na temat podmiotu mówiącego, przedstawić sytuację liryczną w wierszu
- potrafię wskazać i objaśnić metafory w wierszu
- interpretuję treść wiersza, wyjaśniasz tytuł utworu

- umiem określić, na czym polega radość pisania
- umiem utworzyć formy czasownika od wyrazów użytych w tytule wiersza
- znam treść fragmentu *Piekło w Ghazni*
- potrafię odpowiedzieć na pytania dotyczące omawianego fragmentu
- potrafię odnaleźć właściwe fragmenty w tekście
- umiem porównać współczesnych żołnierzy ze średniowiecznym rycerstwem
- umiem wyjaśnić znaczenie określeń: *rebelianci, talibowie*
- umiem przygotować notatkę o współczesnym człowieku (żołnierzu lub cywilu), który zasługuje na miano bohatera
- omawiam przyczynę nagromadzenia w tekście czasowników i krótkich zdań pojedynczych
- potrafię wypowiedzieć się na temat przyczyn i sposobu przeprowadzania ataków terrorystycznych na świecie
- umiem podjąć dyskusję na temat pojmowania bohaterstwa we współczesnym świecie
- znam pojęcia (i potrafisz je wyjaśnić): średniowiecze, wzorce osobowe, hierarchiczny porządek rzeczywistości, piramida społeczna, styl gotycki, epos rycerski, pytanie retoryczne, apostrofa, funkcja informatywna, funkcja perswazyjna, funkcja ekspresywna, funkcja fatyczna, strona czynna czasownika, czasowniki przechodnie, strona bierna czasownika, czasowniki nieprzechodnie

Rozdział 3:

- potrafię scharakteryzować epokę odrodzenia: ramy czasowe, odrodzenie zainteresowania człowiekiem, nazwa, zainteresowania ludzi renesansu, znaczenia podróży w życiu człowieka, człowiek renesansu, humanizm, hasło renesansu
- znam treść omawianego fragmentu „Mitologii”
- umiem odpowiedzieć na pytania dotyczące treści fragmentu
- wiem, jak wyglądał kaduceusz i do czego służył
- wiem, w jaki sposób Hermes wszedł w posiadanie swojego atrybutu
- umiem utworzyć formy bezokolicznika podanych czasowników
- potrafię scharakteryzować mediatora sporu
- umiem zredagować wypowiedź opisującą daną postać (rzeczywistą bądź fikcyjną), która, podobnie jak Hermes, potrafi wprowadzić otoczenie w pogodny nastrój
- umiem dokonać analizy sposobu, w jaki został ukazany Hermes na obrazie
- znam biografię Jana Kochanowskiego
- znam treść zamieszczonych w podręczniku fraszek
- potrafię dokonać analizy i interpretacji podanych fraszek
- umiem odczytać przesłanie fraszek
- umiem wskazać w podanych utworach środki artystyczne
- umiem podać przepis na szczęśliwe życie w kontekście analizowanych utworów
- umiem omówić cechy gatunkowe fraszki
- potrafię przypisać fraszkę go rodzaju literackiego
- umiem wskazać związek pomiędzy treścią omawianych utworów a biografią Jana Kochanowskiego
- umiem wskazać światopogląd renesansu w analizowanych fraszkach
- umiem nazwać typ wiersza – wiersz sylabiczny
- umiem określić na podstawie poznanych fraszek, co według Jana Kochanowskiego może być źródłem radości życia
- umiem wskazać archaizmy i przetłumaczyć je na język współczesny
- potrafię określić tematykę obrazu *Zabawy dziecięce*
- umiem omówić kompozycję i kolorystykę obrazu, przedstawić bliżej wybrane sceny ukazane na obrazie
- umiem posłużyć się właściwą terminologią przy opisywaniu dzieła sztuki, stosujesz porządek w opisie (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- znam treść fragmenty wywodu filozoficznego *O szczęściu*
- umiem określić, jak autor tekstu rozumie pojęcie szczęścia
- umiem podzielić fragmenty wywodu na części tematyczne
- potrafię odpowiedzieć na pytania dotyczące omawianego fragmentu
- umiem utworzyć mapę myśli dotyczącą pojęcia *szczęście*
- umiem utworzyć definicję szczęścia do internetowego słownika terminów filozoficznych
- umiem utworzyć pytania do wywiadu z autorem tekstu na temat szczęścia z wykorzystaniem przeczytanych fragmentów rozprawy
- znam treść omawianego wiersza („Dar”)
- umiem podzielić wiersz tematycznie
- umiem dokonać analizy i interpretacji wiersza, odpowiedzieć na pytania dotyczące wiersza
- umiem zredagować e-mail, którego celem jest poprawa nastroju adresata wiadomości
- umiem wypowiedzieć swoją opinię na temat szczęścia w kontekście omawianych utworów
- znam omawiany fragment *Stowarzyszenia umarłych poetów*
- umiem odpowiedzieć na pytania dotyczące omawianego fragmentu, m. in.: świat przedstawiony, bohaterowie oraz ich charakterystyka, nastroje uczniów po wejściu do klasy, stosunek uczniów do zajęć języka angielskiego, typ narracji, przeżycie wewnętrzne wybranego uczestnika lekcji
- umiem wymienić kilka cech metody nauczania zastosowanej w czasie lekcji przez Keatinga
- potrafię odczytać przesłanie prowadzonej przez nauczyciela lekcji
- znam pojęcia z rozdziału 3: renesans, szlachcic ziemianin, humanista, humanizm, harmonia, fraszka, archaizm, wiersz sylabiczny, intencje wypowiedzi, imiesłów przymiotnikowy czynny, imiesłów przymiotnikowy bierny, imiesłów przysłówkowy współczesny, imiesłów przysłówkowy uprzedni

Rozdział 4

- potrafię scharakteryzować epokę baroku: ramy czasowe; jakie nastroje zaczęły w końcu XVI w. zastępować renesansowy optymizm i dlaczego; z czego wynikał barokowy obraz rzeczywistości; z jakimi kwestiami musiał się zmierzyć człowiek baroku; do której epoki nawiązują barokowi twórcy i jakie elementy z niej przejęli; opis wnętrza barokowego kościoła i znaczenie umieszczonych w nim elementów; środki, za pomocą których barokowi artyści wyrażali niepokoje epoki; interpretacja myśli Koheleta: *Marność nad marnościami* – *wszystko marność*; aktualność dylematów człowieka baroku w świecie współczesnym; barokowa rzeźba na przykładzie fontanny di Trevi
- znam treść omawianych fragmentów Księgi Mądrości
- umiem odpowiedzieć na pytania dotyczące treści omawianego fragmentu: okoliczności i przyczyny odczuwania niepokoju oraz strachu; charakterystyka dwóch grup ludzi opisanych we fragmentach Księgi Mądrości; symbolika światła i ciemności; odniesienie rzeczywistości opisanej we fragmencie Biblii do świata współczesnego
- umiem omówić fresk *Sąd Ostateczny* w kontekście zagadnień niepokoju i strachu
- znam treść wiersza *Marność*, określasz jego tematykę
- potrafię odpowiedzieć na pytania dotyczące wiersza: do jakiego dzieła nawiązuje wiersz *Marność*; elementy, które pomiot liryczny określa mianem marność; puenta i jej interpretacja; czego lęka się współczesny człowiek i co jest powodem tych obaw; sformułowanie na podstawie wiersza dwie rady, które Daniel Naborowski skierowałby do współczesnych;
- umiem dokonać analizy i interpretacji wiersza, wskazujesz i nazywasz środki artystyczne
- znam treść wiersza „Sonet X”, określasz jego tematykę
- potrafię odpowiedzieć na pytania dotyczące wiersza: opinia na temat przesłania wiersza; identyfikacja adresata wiersza Johna Donne’a; charakterystyka śmierci; przerzutnia w wierszu i jej funkcja; nastrój i charakter utworu Donne’a
- umiem objaśnić koncept zastosowany w wierszu
- umiem podać przykłady wizerunku śmierci we współczesnej kulturze masowej
- umiem omówić obraz Pietera Claesza w kontekście wierszy Naborowskiego i Donne’a
- potrafię zredagować opis przeżyć wewnętrznych
- znam treść omawianego fragmentu *Mysterium Paschale* K. Wojtyły
- umiem odpowiedzieć na pytania dotyczące omawianego fragmentu: wskazujesz adresata wiersza; określasz podmiot liryczny; podajesz słowa kluczowe; wyjaśniasz, co podmiot mówiący uważa za niepodważalne i pewne; określasz nastrój utworu; kwestie, czy podmiot mówiący odczuwa strach i co jest celem życia człowieka; znaczenie sformułowania *w proch się obrócisz*; przesłanie wiersza – interpretacja
- umiem sformułować odpowiedź na dwa ostatnie pytania postawione w wierszu, odwołując się do znanych ci tekstów kultury
- znam treść omawianych fragmentów utworu *Zwierzoczeko-upiór* T. Konwickiego
- umiem odpowiedzieć na pytania dotyczące omawianych fragmentów: charakterystyka Zwierzoczekoupióra; wymieniasz momenty, w których pojawia się Zwierzoczekoupiór; wskazujesz w ostatnim akapicie zdanie, które uważa za najistotniejsze, zawierające główną myśl zakończenia; wyjaśniasz, dlaczego nikt nie widział tajemniczego stwora opisanego w książce; dzielisz tekst na części i je streszczasz; określasz tematykę podanych fragmentów tekstu
- znam treść omawianego fragmentu *Pianista*
- umiem odpowiedzieć na pytania dotyczące omawianego fragmentu: kiedy i gdzie dzieją się opisane wydarzenia; z jakiego powodu zostali zatrzymani bohaterowie i co uratowało im życie; charakterystyka bohaterów, występujących we fragmencie; narrator i rodzaj narracji; losy Władysława Szpilmana
- umiem wyjaśnić, czym był Holokaust
- umiem omówić inny tekst kultury poruszający problem Holokaustu
- znam pojęcia z rozdziału 4: marność; niepewność; ; lęk przed śmiercią; motyw śmierci i przemijania; dominacja formy nad treścią; ; symbol; koncept; puenta; przerzutnia; neologizm; odmiana rzeczownika; rzeczowniki: własne, pospolite, żywotne, nieżywotne, osobowe, nieosobowe; nietypowa odmiana rzeczownika

